

Rajanylittäjien syvätuntija – Pekka Nevalainen (1959–2021)

Historiantutkija, filosofian tohtori, Suomen historian dosentti Pekka Nevalainen kuoli Joensuussa 3.12.2021. Hän oli syntynyt Nurmeksen Salmenkylässä 7.10.1959. Ylioppilaaksi hän kirjoitti Nurmeksen lukiosta vuonna 1979. Varusmiespalveluksen jälkeen opinnot alkoivat silloisen Joensuun korkeakoulun historian laitoksella syksyllä 1980.

Opiskelutovereihinsa Pekka teki lähtemättömän vaikutuksen. Hänet muistetaan opiskelijaelämää hieman syrjässä tarkkaileena, mutta silti avuliaana, huumorintajuksena ja oman persoonallisen tyylinsä omanneena herrasmiehenä. Päätäväisyys ja rohkeus, jolla hän vei opintojaan eteenpäin, toimi esimerkkinä muille. Näistä piirteistä todisti jo ensimmäisten opinnäytetöiden aiheenvalinta. Viron kautta Suomeen siirrettyjen inkeriläisten kohtalot jatkosodan ajan Suomessa ei ollut kaikista helpoin tutkimusaihe 1980-luvun alun ilmapiirissä. Väitöskirja *Inkeriläinen siirtoväki Suomessa 1940-luvulla* (1990) oli perusteellinen esitys vuosina 1943–1944 Inkeristä kuljetettujen yli 63 000 ihmisen vaiheisiin.

Glasnost ja ylipäätään 1990-luvun alun vapaampi ilmapiiri antoi tilaa Inkerin ja Karjalan historian tutkimukselle. Pekan ja professori Hannes Sihvon toimittama *Inkeri: historia, kansa, kulttuuri* (SKS 1991) oli kokonaisesitys, jonka takana oli suuri joukko tutkijoita itärajan molemmilta puolilta. Teos valittiin vuoden 1991 tietokirjaksi ja huomioitiin sekä Tieto-Finlandian kunniamaininnalla että Lauri Jäntin Säätiön palkinnolla.

Ahkeraa kirjoittajaa kiinnostivat ihmiskohtalot Suomessa ja itäisillä lähialueilla. Laajan artikkelituotannon ohella Pekka oli kirjoittajana ja toimittajana mukana

monissa merkittävässä ja palkituissa kirjahankkeissa. Pekan, Hannes Sihvon ja professori Heikki Kirkisen toimittama *Karjalan kansan historia* (WSOY 1994) sai valtion tiedonjulkistamispalkinnon vuonna 1995. Tehopari Nevalainen ja Sihvo vastasi myös vuonna 1998 ilmestyneen teoksen *Karjala: Historia, kansa, kulttuuri* (SKS) toimittamisesta. Pekan sanallisia jälkiä löytyy myös Tieto-Finlandialla palkitusta *Jatkosodan pikkujättiläisestä* kuin moniosaisesta Viipurin läänin historiasta.

Yksin Pekan käsialaa olivat muun muassa teokset *Rautaa Inkerin rajoilla: Inkerin kansalliset kamppailut ja Suomi 1918–1920* (SHS 1996) ja *Viskoi kuin Luoja kerjäläistä: Venäjän pakolaiset Suomessa 1918–1939* (SKS 1999). Näistä jälkimmäinen sai Historian Ystävien Liiton kunniamaininnan vuonna 1999. *Punaisen myrskyn suomalaiset: Suomalaisten paot ja paluumuutot idästä 1917–1939* (SKS 2002) nosti valokeilaan arkisen tason rajan yli tapahtuneessa kanssakäymisessä ja ihmisten liikkuvuuden kipeän jälkinäytöksen.

Pekkaa ilahduttivat kirjallisuus, luonto ja läheiset ihmiset. Lähipiiri sai nauttia hänen oivallisista ruoanlaittotaidoistaan. Pekkaa jäivät kaipaamaan rakas Tuula sekä suuri joukko tutkijakollegoita ja historian ystäviä. Pekan loppuun asti jatkaman tutkimustyön tuloksia on postuumisti luvassa painetussa muodossa.

Pekka Kauppinen
Jukka Kokkonen

Kirjoittajat ovat Pekka Nevalaisen opiskelutoveri ja tutkijakollega.